



HOMILIE MGR. JOHAN BONNY, BISSCHOP VAN ANTWERPEN COENA DOMINI

Onze-Lieve-Vrouwekathedraal Antwerpen Witte Donderdag, 29 maart 2018, 20u

Ex. 12, 1-8.11-14 / 1 Kor. 11, 23-26 / Job. 13, 1-15

Broeders en zusters,

Vanavond is Jezus voor de laatste keer samen met zijn leerlingen. Zijn laatste uren zijn geteld. Het zal heel snel gaan. Tegen morgenmiddag is het ongeveer voorbij: het Laatste Avondmaal, het gebed in de Hof van Olijven, het verraad van Judas, de aanhouding door een groep soldaten, het verhoor door hogepriester Kajafas en nadien door landvoogd Pontius Pilatus. In die laatste uren heeft Jezus aan zijn leerlingen niet veel meer te zeggen. Toch heeft Hij hun nog twee belangrijke gebaren te leren: de voetwassing en de eucharistie. Het is merkwaardig hoe Jezus hun tweemaal opdraagt om later iets te doen zoals Hij het hun heeft voorgedaan. Na de voetwassing zegt Hij: *'ik heb u een voorbeeld gegeven opdat gij zoudt doen wat Ik u gedaan heb'* (Joh. 13,15). En na de breking van het brood zegt Hij: *'doet dit om Mij te gedenken'* (Lc. 22,19). Eerst doet Jezus het hun voor: Hij wast hun voeten en Hij geeft hun het brood en de beker. Het zijn gebaren die geheel van Hem komen, Hij voert ze uit en geeft er uitleg bij. Daarna draagt Hij zijn leerlingen op deze gebaren te blijven herhalen, tot gedachtenis aan Hem.

Wat hebben die twee gebaren gemeen? Veel. Ze horen bij elkaar en leggen elkaar uit. Wie wil aanzitten aan de tafel van de Heer, moet een dienaar zijn zoals Jezus, iemand die de voeten wast van zijn broers en zussen. Onze toegang tot de tafel van de Heer heeft allereerst hiermee te maken: met onze bereidheid om elkaar te dienen en te helpen. De toegang tot de eucharistie loopt eerst en vooral over de proef van de dienstbaarheid. Hoe zit het met onze dienstbaarheid? Die vraag is een gewetensonderzoek waard, telkens wij tot de eucharistie naderen. En omgekeerd: wie een dienaar zoals Jezus wil zijn, moet zich door Hem laten voeden. Er zijn vormen van dienstbaarheid die wij niet aankunnen of niet lang zullen volhouden, tenzij we ons regelmatig laten voeden aan de tafel van de Heer. We kennen de uitdrukking *'wiens brood men eet diens woord men spreekt'*. Van een christen zou je ook kunnen zeggen: *'wiens brood men eet diens daad men doet'*. Er zijn keuzes of engagementen die je alleen van Jezus kunt overnemen en met Hem kunt volhouden, als Hij jouw voedsel mag zijn. Johannes zal later schrijven: *'zoals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf, maar alleen als zij blijft aan de wijnstok, zo gij evenmin, als gij niet blijft in Mij. Ik ben de wijnstok, gij de ranken. Wie in Mij blijft, zoals Ik in hem, die draagt veel vrucht, want los van Mij kunt gij niets'* (Joh. 15, 4-5).

Jezus geeft de apostelen de opdracht om beide gebaren van de eucharistie en de voetwassing te blijven 'doen' zoals Hij het hun voordeet. Hadden de apostelen zich daaraan verwacht? Ik denk het niet. Bij de voetwassing zijn ze vooral getroffen door het onverwachte teken dat Jezus stelt: dat Hij - de Heer - zich vernedert om als een huisknecht hun voeten te wassen. Petrus veert meteen recht in een gebaar van afwijzing: *'nooit in der eeuwigheid zult Gij mij de voeten wassen!'* (Joh. 13, 8). Uit onbegrip weigert hij zich door Jezus de voeten te laten wassen. Pas nadat Jezus hem heeft terechtgewezen, laat hij het gebeuren. Zijn spontane reactie op de voetwassing was een weigering: zoiets past niet tussen Jezus en mij! Spontaan zijn wij geen mensen van de voetwassing. Onze eigen voeten wassen we liever zelf, en van de voeten van anderen blijven we liever af. Met oproepen om elkaars voeten te wassen kun je niet sympathiek worden. Voor zo'n dienstbaarheid krijg je weinig volk bij elkaar. Je wordt er eenzaam van. Trouwens, op dat punt is er weinig verschil tussen de voetwassing en de eucharistie.

Hoe hebben de apostelen gereageerd hebben toen Jezus hun in brood en wijn zijn Lichaam en Bloed te eten en te drinken gaf? We weten het niet. Brood en wijn: geen probleem, die horen bij het paasmaal. Maar Jezus' Lichaam eten en zijn Bloed drinken: hoort dat wel bij het beeld dat zij van Hem hebben? Pas na Pasen zullen zij de volle toedracht van Jezus' woorden en gebaren beseffen. Dan pas zullen ze Hem herkennen aan het breken van het brood, zoals de leerlingen van Emmaüs (cf. Lc. 24, 30-31) of de apostelen bij het meer van Galilea (cf. Joh. 21). Op het Laatste Avondmaal ontgaat de betekenis van Jezus woorden over zijn Lichaam en zijn Bloed hun nog grotendeels. Hun gedachten zitten elders: bij de dramatische ontwikkelingen van het ogenblik. Dezelfde nacht zullen ze allen de wijk nemen en Jezus alleen laten. Alleen Jezus begrijpt welk gebaar Hij stelt en waarom Hij hun opdraagt dat te blijven doen *'om Mij te gedenken'*. Bij de instelling van de eucharistie moet Jezus zich bijzonder eenzaam gevoeld hebben: eenzaam te midden van zijn beste leerlingen en vrienden. De eenzaamheid van Jezus begint niet in de Hof van Olijven, ze begint in het Laatste Avondmaal.

We kennen de uitdrukking: *'je blijft ermee zitten'*. Dat wil zeggen: je raakt het niet kwijt, niemand komt erom vragen, er groeit geen gemeenschap rond. Sinds Pasen – vermoed ik - heeft Jezus wel vaker dat gevoel: dat Hij ermee blijft zitten. Dat Hij blijft zitten met zijn mooiste woorden en gebaren. Dat Hij blijft zitten met de voetwassing en met de eucharistie. Wat Hij bedoelt als een gebaar van diepste verbondenheid, wordt niet zo ervaren, zelfs niet door wie zijn naam dragen of zijn vrienden zijn. Liefde en eenzaamheid liggen soms heel dicht bij elkaar. Dat was ongetwijfeld zo op Witte Donderdag toen Jezus de eucharistie instelde. Dat is ongetwijfeld nog zo, wanneer de kerkgemeenschap de eucharistie viert. Vaak heeft de priester met een kleine groep gelovigen de indruk dat zij *'ermee blijven zitten'*: met de eucharistie, met de gave van Jezus' Lichaam en Bloed. Tijdens het eucharistisch hooggebed herhaalt de priester de woorden van Jezus uit het instellingsverhaal: *'dit is mijn Bloed, dat voor u en alle mensen wordt vergoten tot vergeving van de zonden; blijft dit doen om Mij te gedenken'*. Jezus heeft zijn bloed vergoten voor allen, maar slechts weinigen komen ervan drinken. Wie de eucharistie viert, wie eet van het brood en drinkt van de

beker, ervaart tegelijk iets van de blijvende eenzaamheid van Jezus. Hij geeft zich aan ons, maar waar blijven wij?

Goede vrienden, vanavond willen wij dankbaar nadoen wat Jezus ons opdroeg te doen. Wij zullen herhalen wat Hij ons voordeed: de voetwassing en de eucharistie. Het zijn twee gebaren die vooruitwijzen zowel naar zijn dood op Goede Vrijdag als naar zijn Verrijzenis op Pasen. Met deze gebaren in het achterhoofd, willen we straks ook de nacht ingaan, de nacht van Jezus' laatste uren.

Amen.

+ Johan Bonny
Bisschop van Antwerpen